

vil ikke sige, at han derved ganske har ødelagt Sagen, men Ministeren har skaffet sig selv og Kommunalbestyrelsen en overordentlig vanskelig Stilling over for en hel Del derude, som have spekuleret paa samme Maade, som de paagældende have gjort det. Hvis det var saaledes, at vi ved de trufne Bestemmelser havde ramt Mennesker, som havde siddet med deres Ejen- dom under almindelige Forhold, er det ret rimeligt, at man om muligt vilde have taget endnu større Hensyn, og saa kunde jeg have forstaaet, at Ministeren havde gjort, hvad han gjorde. Men det var nogle Overretssagførere og Pengespekulanter og Konsortier her inde fra Kjøbenhavn, der for et Par Aar siden have købt Jord, som var almindelig Agerjord, til mellem 25 Ø. og 1 Kr. pr. Kv.-Alen, og nu havde regnet ud, at de kunde faa det bragt op til 12—13—14 Kr., medens det med den Regel, som vi havde indført, kun vilde blive 7—8 Kr., og derfor erklærede de, at de led store Tab, det vil sige: De kunde ikke tjene saa meget ved den indskrænkede Bebyggelse som paaregnet. Men dem burde man ikke have haft saa megen Medlidenhed med, som Ministeren har haft ved at give dem Dispensation; for det skal nok vise sig, at der kommer adskillige efter, og har man først en Gang givet Dispensation, vil det være vanskeligt at holde igen. Den eneste Synsmaade, hvorfra denne Dispensation kan være given — saa vidt jeg forstaar det — er den, at de Bestemmelser, som ere trufne, ville komme til at genere nogle private Folk, og derfor bør man give dem Dispensation. Men hvor fører dette hen? Er det Systemet, at man skal værne om de enkeltes og de bedre stilledes Interesser i Stedet for at tage Hensyn til den store Almenhed? Jeg har hidtil ment, at det var Opgaven i det moderne Statsmaskineri at lade almene Interesser staa i første Linie og Enkeltinteresser i anden Linie. Men det synes, at man er tilbøjelig til her at stille Hensynet til de enkelte og navnlig den enkelte stærkere i første Linie og Almeninteresserne i anden Linie.

Jeg skal nævne et andet Tilfælde, som synes at pege i samme Retning. Ministeren har nægtet at stadfæste en Vedtægt vedrørende Mælkehandelen i Kjøbenhavn. Den var ogsaa foreslaaet af Sundhedskommissionen, vedtaget af Kommunalbestyrelsen og sendt ind til Stadfæstelse. Disse Bestemmelser ville naturligvis indskrænke de enkeltes Handlefrihed i nogen Grad, og det vil sige, at de ville paalægge enkelte

nogle Byrder, som de ikke have haft. Det vare vi ganske paa det rene med; at noget saadant vilde ske. Men det gælder alle den Slags Vedtægter. Formaalet er netop at skabe en Sikkerhed paa det ene eller andet Omraade for den store Befolkning, og det kan ikke ske uden at paalægge enkelte Personer Indskrænkninger. Som Regel ville den Slags Indskrænkninger komme til at gaa ud over de større eller mindre — men navnlig de større — næringsdrivende, som jo have Magt til at gøre sig til Herrer over Forholdene.

Jeg synes, det er en meget farlig Frugt af Systemskiftet, vi her støde paa. Jeg synes ogsaa, det i en anden Henseende er en meget farlig Frugt. Det blev jo sagt af det ærede Medlem for Løvel (A. Nielsen), at vi Socialdemokrater ikke maatte sige noget om Venstres Program; vi havde kun Lov til at tale om vort eget. Men man maa dog have Ret til at minde et Parti om, at det har en Fortid og har et Program. Og blandt Venstres Programs Punkter har der altid staaet det kommunale Selvstyre. Det kommunale Selvstyre maa ganske sikkert give sig Udslag i, at Kommunen giver Love for sit eget Omraade i Form af Vedtægter, og Centraladministrationens Opgave bør her kun være den at sørge for, at der er en vis Enhed til Stede, at der bliver en vis Plan i det hele. Dens Arbejde er til en vis Grad at virke vejledende. Men saaledes at optræde ligefrem som Bødding over for den kommunale frisindede Udvikling kan aldrig være Centralmagts Opgave. Det er i Virkeligheden det, der her er sket. Jeg husker meget godt, at Justitsministeren i Fjor fandt Anledning til over for det ærede Medlem for Odense 1ste Valgkreds (Nanke) — tror jeg det var — at fremhæve, at den Tid var forbi, uigenkaldelig forbi, hvor en Borgmester i en eller anden Provinsby sad og regerede som en lille Konge. Jeg var for saa vidt ganske glad ved den Udtalelse fra den ærede Justitsminister. Men hvis denne Udtalelse skal føres videre i sin Konsekvens, saa at den Tid er forbi, uigenkaldelig forbi, hvor de kommunale Styrelser have noget at sige, men hvor derimod alting lægges i Centraladministrationens Haand, hvor det er Ministeren, der regerer i kommunale Sager, siger jeg, at saa have vi ganske vist faaet et Systemskifte, men saa er det Krebsegang; vi gaa ved dette Systemskifte, og ikke Fremgang. Jeg er det ærede Medlem for Saks-købing (Rørdam) ret taknemmelig, fordi han har givet mig Anledning til at gøre